

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף סט

למדנו לעיל שלדעת מובנז שוגג חייב רק כשהיתה לו ידיעה, ואף אם היתה לו ידיעה בשעת מעשה הוא קרוי שוגג. **הגמרא מבארת במה הוא שגג לדעת מובנז:**

מדובר ששגג בקרבן, כלומר שהוא יודע שחייבים כרת במזיד אבל לא יודע שבשוגג חייבים קרבן.

👁 מובנז לא חולק על כך שאם לא ידע שיש איסור בדבר שהוא קרוי שוגג, אלא בא להוסיף שאף שגגת קרבן נחשבת לשגגה.

אבל לדעת רבנן שגגת קרבן לא נקראת שגגה. **הגמרא מבארת במה הוא שגג לדעת חכמים:**

לדעת רבי יוחנן מדובר שהוא שגג בכרת והזיד בלאו, כלומר שהוא יודע שיש איסור בדבר אבל לא יודע שחייבים כרת במזיד. לדעת רבי שמעון בן לקיש רק אם שגג בלאו ובכרת הוא נחשב לשוגג.

מומר העובר עבירות במזיד לא מתכפר בקרבן חטאת אם עבר בשוגג, שנאמר "וְאִם נִפְּשׁ אַחַת תִּחַטָּא בְּשִׁגְגָה מֵעַם הָאָרֶץ בְּעִשְׂתָּהּ אַחַת מִמִּצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְאִשָּׁם: או הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהִבִּיא קִרְבָּנוּ..." , משמע שרק 'השב מידיעתו' מביא קרבן, כלומר שאם היה יודע שיש איסור בדבר היה נמנע מלעשותו אז הוא חייב בקרבן, אבל מומר שהיה עובר את העבירה אף אם היה יודע שיש איסור בדבר לא מביא קרבן על שגגתו.

שנינו במשנה לקמן (דף עג.): אבות מלאכות ארבעים חסר אחת (= 39), ואם עשה את כולם בהעלם אחד, כלומר שלא נודע לו שחטא - חייב להביא 39 חטאות.

דין זה יתכן בזדון שבת ושגגת מלאכות, ולפי דעת רבי יוחנן לעיל (ששוגג הוא כששגג בכרת והזיד בלאו) צריך להעמיד את המשנה כשיודע שיש לאו על עשיית המלאכות

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

אבל אינו יודע שחייב כרת, ולפי דעת ר"ש בן לקיש לעיל (ששוגג הוא רק כששגג בלאו ובכרת) צריך להעמיד את המשנה שאמנם הוא לא יודע כלל שיש איסור בעשיית המלאכות בשבת, אבל הוא יודע שיש בשבת איסור יציאה מחוץ לתחום, שזהו איסור שלא חייבים עליו קרבן. ✎ שאם הוא לא יודע בכלל שיש איסור כל שהוא שאסור לעשותו בשבת, א"כ אי אפשר לומר שהוא עשה מלאכה 'בזדון שבת', שהרי אין אצלו הבדל בין שבת לשאר הימים ודינו כשוכח עיקר שבת שחייב רק חטאת אחת.

אמר אביי: רבי יוחנן מודה ב'שבועת ביטוי' שצריך שישגוג בלאו שבה, כלומר שאם הוא נשבע לא לאכול ולבסוף אכל, חייב קרבן רק אם כשאכל הוא שכח שנשבע (וראה ביאור תוספות ד"ה עד). אביי בא להשמיע לנו שלמרות שהיה מקום לומר שכיון שחייב קרבן בשבועת ביטוי הוא חידוש, שהרי לא מצאנו בשום מקום שיש חיוב קרבן על לאו שאין בו כרת, אולי רבי יוחנן מודה שאם הזיד בלאו ושגג בקרבן הוא יהיה חייב חטאת (כמובנז), קמ"ל שאף בזה רבנן סוברים שאין שגגת קרבן נקראת שגגה.

ועוד אמר אביי: רבי יוחנן מודה בזר שאכל תרומה שצריך שישגוג בלאו שבה בכדי להתחייב בחומש (= זר שאכל תרומה בשוגג חייב להוסיף חומש על מה שאכל ולתת אותו לכהן, ואם אכל במזיד פטור מחומש וחייב מיתה בידי שמים), כלומר שחשב שהתרומה היא חולין ואין איסור באכילתה. אביי בא להשמיע לנו שלמרות שהיה מקום לומר שכיון שבתרומה מיתה בידי שמים היא במקום כרת שיש בשאר העבירות, אולי רבי יוחנן מודה שאם שגג במיתה (= שלא ידע שיש חיוב מיתה ביד שמים לאוכל תרומה בשוגג) הוא נחשב כשוגג ויתחייב לשלם חומש, קמ"ל שמיתה בידי שמים אינה ככרת והוא אינו נחשב כשוגג.

רבא חולק וסובר (לגבי תרומה) שמיתה היא במקום כרת וחומש הוא במקום קרבן, ולכן חייב חומש כששגג במיתה.

היה מהלך במדבר: היה מהלך במדבר ואינו יודע מתי שבת, לדעת רב הונא מונה ששה ימים מאותו יום ששם לבו אל שכחתו, ומשמר יום אחד (= את היום השביעי

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

עושה שבת), כמו בריאתו של עולם שהיה ששה ימי חול וביום השביעי שבת. לדעת חייא בר רב משמר יום אחד (= את יום המחרת עושה שבת) ומונה אחריו ששה ימים של חול, כמו אדם הראשון שעשה את יום המחרת לבריאתו שבת ואח"כ ששה ימי חול.

למסקנת הגמרא בכל יום מותר לו לעשות רק כדי פרנסתו (= משום פקוח נפש, שהרי כל יום הוא ספק שבת), ואפילו באותו יום שהוא שומר לשם שבת, שהרי אסור לו להכין מאתמול גם ליום המחרת שהוא שומר לשם שבת, שמא יום האתמול היה שבת, ונמצא שמכין בשבת ליום המחר, ואין זה פקוח נפש. ואותו יום ששומר לשם שבת ניכר לו משאר ימים ע"י שעושה בו קידוש והבדלה.

היה מכיר מקצת היום שיצא בו: כגון שאם יודע שהיום יום שלישי או רביעי ליציאתו, יכול לעשות מלאכה בכל יום שמיני ליציאתו, שהרי בשבת בודאי שהוא לא יצא לדרך, וא"כ בכל יום שמיני ליציאתו הוא בודאי יום חול. אבל אין לומר שכיון שאין דרך לצאת בערב שבת א"כ מותר לו לעשות מלאכה בכל יום שמיני ותשיעי ליציאתו, כיון שיתכן שהזדמנה לו שיירה בערב שבת ויצא עמהם.

למדנו במשנה לעיל שהיודע עיקר שבת וכו' חייב חטאת על כל שבת ושבת, ואילו השוכח עיקר שבת וכו' חייב רק חטאת אחת. הגמרא מבארת מנין לומדים הלכות אלו.

